

ФІЛОСОФІЯ, ПЕДАГОГІКА, ФІЛОЛОГІЯ

УДК 82-1

Вікторія БАРАБАШ,
к.пед.н., доцент кафедри історії,
археології, інформаційної та архівної справи
Центральноукраїнського національного
технічного університету

РАЙ ДУГА ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ (ДО 300-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

**Бути щасливим -
це значить пізнати,
знайти самого себе.
Григорій Сковорода**

Сьомого травня 2022 року російські окупанти зруйнували Національний літературно-меморіальний музей Григорія Сковороди у селі Сковородинівка під Харковом, а 3 грудня цього ж року Україна і вся світова спільнота відзначали 300-річчя від Дня народження великого українського Любомудра. Злу ніколи не перемогти, не зруйнувати Дух, який животворить...

Український Сократ – Григорій Сковорода – подарував людству незбагнений скарб своїх думок-перлин. Сьогодні, в такий буремний і важкий для України час по-особливому звучать його рядки: «Чорну Книгу світ читає. Ми ж Книгу Світла відкриваєм». Багатогранна творчість мандрівного філософа засвітила його як одного з найкращих представників національної свідомості, яка формує національну ідею сучасності й майбуття українців.

Реалізуючись в різних жанрах, зокрема у філософсько-педагогічних трактатах, притчах, байках, оригінальній і перекладній поезії, проповідях та епістоляріях мовотворчість Григорія Сковороди стала свідченням того, що як

учень Києво-Могилянської академії і як високоталановитий представник давньої книжної української мови козацький син України сприйняв європейські освітні традиції та філософсько-риторичний культ Слова, успадкований українською культурою від давнини разом із філософією, риторикою, поетикою та біблійною міфологією. Возносячи ідеально-духовний, а не матеріалістично-матеріальний менталітет українця, Григорій Савич закликає пізнати самих себе: «Зміряли море, землю, повітря, небо, вдерлися в надра землі, шукаючи металів, розмежували планети, дошукалися на місяці гір, і рік, і садів, знайшли світів незчислиме множество, будуємо дивовижні машини, засипаємо безодні.., що день – то нові досвіди і подиву гідні винаходи. Боже мій! Чого лиш ми не вміємо! Але при всім отім бракує нам чогось великого: ...Пізнати Самих Себе!» [3].

Григорій Сковорода розвинув цілу філософію слова, сприймаючи його як велику таємницю, яка може охопити безодній космос, як міру речей, через яку можна спробувати все пізнати і відчувати, і як силу того, що реально існує.

Читаючи Сковороду, переконуєшся, що Слово – це не тільки знак світу, а мова – знакова система. Слово має будову, що нагадує будову світу. Є матерія у формі звуку, є якесь ім'я, є, зрештою, образ, тобто якийсь символічний зміст, який дає можливість використовувати його алегорично, проте є щось невидиме, невловиме, внутрішнє, завдяки чому слово – поза часом і поза простором...

Цінність творчості Г. Сковороди визнана на світовому рівні, так Юнеско, включила українського філософа до п'яти мудреців світу – разом із Сократом, Конфуцієм, Спінозою і Махатмою Ганді, усіх їх об'єднує принцип: як учив, так і жив. Ми непереможні, бо маємо «філософію серця». Григорій Сковорода через «серце» прагне повернути людині відчуття повноти життя. Тому в центрі його міркувань – пристрасні пошуки шляху до щастя. Серце, вважав філософ, є «главою» людини: Щастя наше всередині нас... Ніхто не чекає щастя ні від високих наук, ні від почесних посад, ні від багатства... Ніде його немає. Воно залежить від Серця. Серце – від миру, мир – від покликання, покликання – від Бога. Тут кінець: не ходи далі. Це джерело всякої втіхи, і царству його не буде кінця [4]. Як слушно зазначив В. Кремень, такий підхід є виявом, без перебільшень, екзистенціального відчуття свободи, протест проти деструктивної щодо особистості дії «зовнішнього тиску». Реалізує це відчуття філософія, котра як «любомудрість» спрямовує все коло справ своїх на той результат, який надає життя духу нашому, благородство серцю, світлість думкам [1].

Сьогодні українці, об'єднавшись з усім світом виборюють свободу і незалежність. Кожен з нас робить свій внесок у перемогу, ми переконані, що по-справжньому прийдемо до неї лише тоді, коли знайдемо свободу в собі, до чого закликав Григорій Сковорода. Гуманістичні ідеї видатного філософа і педагога, утверджуючи принципи людиноцентризму вже триста років наповнюють наші серця мудрістю, світяться Рай Дугою, відкривають таємницю духовної довершеності.

Джерела та література

1. В. Кремень. Філософія Григорія Сковороди в контексті людиноцентризму. Вісник НАПН України, 2022, 4(2). URL: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.42022>
2. Сковорода Г. С. Повне зібрання творів: у 2-х т. Київ: Наукова думка, 1973. Т. 1. 531 с. URL: <http://litopys.org.ua/skovoroda/skov.htm>
3. Сковорода Г. Пізнай в собі людину. Львів. Світ. 1995. 528 с.
4. В. Хитрук. Оракул Духа – Григорій Сковорода: Есея. Київ – Харків – Херсон, Айлант. 2010. 80 с.